

శ్రీ క్షీర లింగేశ్వర స్వామి, కృష్ణా స్థాపన.

ఇది మక్తల తాలుకా లోని మాగనురు మండలములో ఉన్నది. ఇది దత్తత్రేయ క్షేత్రం పూష్కరాలలో ఇక్కడ యాత్రికులు నదిలో స్నానాలు చేసి నది ఇది పితృ తర్పణాలకు ప్రసిద్ధి చేందిన స్థలము. ఇక్కడి ఆలయములో క్షీరలింగేశ్వర ఆలయం ప్రత్యేకమైంది. ఈ బీజపూర్ జిల్లాలోని సిందగి తాలుకాలో గల హందిబనుర్ జర్మించాడు. ఇతని నిజ నామం సిద్ధరామప్ప ఇయన గురువు లక్ష్మణ సిద్ధలింగ స్వామి గురువు ఆజ్ఞ అనుసరించి ఇతడు క్రిష్ణ నది ఉద్గమ స్థానమైన మహబలేశ్వరములో గుడెంలోని ఒక రాతిపై కూర్చోని అకులు, అలములు తింటు చాల కాలము దీర్ఘమైన తపంచేసి అక్కడి నుండి మహారాష్ట్రలో ప్రవేశించి రాయచూరు వచ్చాడు. అప్పుడు అతడు ఆస్తిపంజరముగా ఉన్నాడు. అక్కడి భక్తులు అయన స్థితిని చూసి తాగటానికి పాలను ఇచ్చి కొంత బలం పూజుకున్న తర్వాత క్షీరాభిశేకముతో ఉత్సవము చేసినారు. అప్పుడి నుండి అయల పాలనే ఆహారముగా తీసుకుంటు మహారాష్ట్రలో ప్రవేశించి పూన వద్ద పెద్ద మఠం కట్టించినారు. అయన క్రిష్ణ తీరంలోని ఈ స్థాపన గ్రామానికి క్రీ.శ. 1945 వచ్చి నివసించి 1950 జనవరి 19 నాడు శివకైరం. ఇక్కడ మహిశమర్ధిని శిల్పాలు బయటపడ్డాయి. మొదటిది 7, 8 శతాబ్ధానికి, రెండవది 9 శతాబ్ధానికి, చివరిది ఈ శతాబ్ధానికి చేందినది.

ఇది ఒక దేవాలయము దీనిలో నుండి 14 ఉపదేవాలయాలున్నవి. వీనిలో 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 12 దేవాలయాలను కలుపుతు 34 స్తంభాల, 13వ నంబర్ మండపము ఉండగా 4, 9, 10, 11, 14 నంబరు దేవాలయాలు విడిగా ఉన్నాయి. వీనిలో ఈ దేవాలయాన్ని అర్ధ మంటపాలతో ఉండగా 11 వ దేవాలయము మహా మండపముతో ఉంది. 2, 5, 6, 8 ఆలయాల శిఖరాలు పాక్షికముగా ఉండగా 10వ దాని శిఖరము మాత్రము సంపూర్ణముగా ఉండి. మంటపము కప్పుల మీద కప్పుల మీద నటరాజుల వాహనాలైన ఆష్ట దిక్పాలకులున్నారు. ఈ సముదాయములో 6, 7, 8 దేవాలయాలు ఎదురుగా ఉన్న రంగ మండపములలో కలిపి త్రీకూటముగా వాని ప్రత్యేకత ఉండి. 8 వ దేవాలయానికి, 1 వ దేవాలయానికి 5వ దానికి మోతిచ్చి కొట్టిన ఆదారాలున్నాయి. 6, 7, 8 దేవాలయాలు ఎకకాలములో అనగా పశ్చిమ దశలో చాల్మ్యుల 8వ శతాబ్ధి లో నిర్మించారు. దిని ద్వారా బందాలు సాదగా ఉండి పూర్ణ కుంబాలతో ఉన్నవి. 12వ నంబర్ దేవాలయ ద్వార బందంమీద శిల్పము దానికి ఎదురుగా ఉన్న మకర తోరణాన్ని క్రీ. శ. 9 వ శతాబ్ధి లో రాష్ట్ర కూటుల కాలములో నిర్మించబడింది.

3వ దేవాలయము ముందున్న మంటపము కరీంనగర్ జిల్లాలోని బెజేంకి దేవాలయము ముందున్న మంటప స్తంభాలతో పోలుచున్నవి కాని అంతతి శిల్పము కాదు. 1, 4 దేవాలయాల ఆర్ధ మంటప స్తంభాలపై పంచతంత్రంలోని బ్రాహ్మణ, ముంగీస కథ మహాభారతంలోని దుష్టదుమ్మ శిల్పలమద్య జరిగిన యుద్ధం శిల్పించబడినవి.

ఇక్కడ లభించిన శాసనాలను బట్టి ఈ క్షేత్రము 8వ. శతాబ్ధివరకు గొప్ప పుణ్య క్షేత్రముగా విలసిల్లినట్లు తేలుస్తుంది. ఇప్పటి క్షేత్రము ఆలనాటి వైభవ దశను అందుకొవలసిఉంది. విజయనగరమునాటి గణపతి హంసలతో కూడిన రాతి కిటికి పంచ తంత్ర కథల స్తంభము చూడదగినవి. ఇక్కర వేంకటేశ్వర ఆలయము చూడగదినవి.

చెన్నై, ముంబాయి రైలు మార్గము రాయచూరు దగ్గరలో ఉన్నది. రాయచూరు జడ్చర్ల రహదారి పై గుడబల్లెరు నుండి 15 కి.మీ. దూరంలో కలదు.